

Literatura i Mitjans de Comunicació Àudio-visuals

Llicenciatura:	Comunicació Àudio-visual
Ubicació pla d'estudis:	2n quadrimestre
Valor:	5 crèdits
Codi:	20766
Professor:	Albert Chillón

Temari

1. La tradició literària i els mitjans àudio-visuals

1.1. Concepte i abast de la tradició. La tradició i la memòria cultural. La tradició com a gran llegat de mites, llegendes, al·legories, símbols, paràboles, arguments, personatges, figures, temes i motius. La tradició i el llenguatge. La tradició i la cultura mediàtica: influències recíproques.

1.2. La memòria cultural i les tradicions artístiques particulars. La gran tradició literària, oral i escrita. La tradició literària i la tradició àudio-visual. La tradició cultural i els mitjans de comunicació àudio-visuals.

2. La narració i la motivació temàtica

La narració com a espai comú de l'oralitat, l'escriptura i la imatge.

2.1. La narració i el coneixement: l'estatut gnoseològic de la narració. La narració i l'autoconeixement. La narració i el llenguatge.

2.2. Les dimensions del relat: *inventio, dispositio, elocutio*.

2.2.1. L'*Inventio*, què es narra. La motivació temàtica, compositiva i estètica. La motivació narrativa i la tradició.

2.2.1.1. La motivació documental.

2.2.1.2. La motivació testimonial.

2.2.1.3. La motivació realista.

2.2.1.4. La motivació fantàstica.

3. L'estudi tematològic de la narració

3.1. El mite i la narració. El mite i la tradició literària. el mite i la tradició àudio-visual.

3.2. El mite com a mode de coneixement: el pensament lògic i el pensament mític. El mite i l'arquetip. El mite, la imatge, l'al·legoria i el símbol. Els grans arquetipus mítics. La tipologia del mite.

3.3. Temes i motius temàtics recurrents en la cultura i la literatura occidental.

3.4. Arguments recurrents en la cultura i la literatura occidental.

3.5. Personatges i figures recurrents en la cultura i la literatura occidental. El personatge com a mimesi dels individus reals. L'estatut antropològic del personatge: la qüestió de l'heroi. El personatge i la tipicitat, el tipus, l'arquetip, l'estereotip. Tipologies del personatge.

3.6. Topoj recurrents en la cultura i la literatura. L'espai real, l'espai viscut i l'espai narratiu. L'espai i el paisatge.

4. La narració i el coneixement

L'estatut gnoseològic del relat: la ficció i la no-ficció, móns possibles i móns reals.

4.1. La narració i la realitat: la veracitat, la versemblança i la veritat. *In fictio veritas?*

4.2. La narració i la mimesi. La història i la trama. De la *inventio* a la *dispositio* i l'*elocutio*: la composició temporal, la composició espacial, la construcció del personatge i el punt de vista.

4.2.1. La retòrica i l'estil: la natura inevitablement retòrica de tot llenguatge.

5. La narració i les seves formes

L'estatut estètic del relat: la complexa problemàtica dels gèneres. El gènere com a tipus d'enunciat relativament estable. Historicitat dels gèneres.

5.1. Gèneres matriu: els gèneres com a maneres de dir. La narració, la lírica, la representació, la conversació, l'exposició, i l'argumentació.

5.2. Els grans gèneres històrics: la tragèdia, l'epopeia, la comèdia, la lírica i el drama.

5.3. Els gèneres primaris o simples.

5.4. Els gèneres secundaris o complexos.

5.5. Els gèneres purs i els gèneres híbrids: la intertextualitat i el dialogisme. La tragicomèdia, el melodrama, i el gènere heroico-còmic.

5.6. Els subgèneres temàtics: el *western*, la ciència-ficció, el terror, el gènere policíac, etc.

5.7. Les modalitats de tractament i de to: la ironia, la farsa, la sàtira, l'esperpent, la paròdia, l'humor, etcètera.

5.8. Els gèneres com a visions del món: el tràgic, l'èpic, el còmic, el líric, el dramàtic, el melodramàtic, etc.

6. La narració literària i la narració àudio-visual

6.1. La influència de la tradició literària narrativa en el cinema.

6.1.1. L'adveniment de la novel·la realista. La novel·la com a forma de mimesi literària. Un gènere pluriestilístic. El dialogisme i la intertextualitat: les idees de M. Bajtin.

6.1.2. El llegat de la novel·la: l'estètica novel·lística i l'estètica novel·lesca.

6.1.3. El cinema, continuador de la novel·la per altres mitjans?. Una relació de dependència clàssica: l'adaptació com a transfiguració semiòtica. Les tesis d'André Bazin i el seu efecte polèmic. La imatge visual, la imatge literària i la imatge mental. Possibilitats i límits d'adaptació: la transmutació expressiva i la translació argumental.

6.1.4. Interinfluències entre el cinema i la literatura: el *film d'art* i el teatre filmat. Influències recíproques entre la literatura i el cinema emblemàtic. Sergei Eisenstein i John Dos Passos.

6.1.5. Els escriptors i el cinema: Lev Tolstoi, William Faulkner, Ernest Hemingway, John Steinbeck, John Dos Passos, Francis Scott, Fitzgerald, Dashiell Hammet, Jean Paul Sartre, Jean Cocteau, James Ages, Pier Paolo Pasolini, Susan Sontag, Gonzalo Suárez, Marguerite Dúras, Alain Robbe Grille, Eugène Ionesco, etc. Alguns exemples clàssics de col·laboració: *Nouveau Roman* i *Nouvelle Vague*, *Angry Young Men* i *Free Cinema*. El neorealisme italià.

6.2. La influència del cinema en la narrativa literària. Procediments cinematogràfics en la novel·la. La relació entre la literatura, les arts visuals i el cinema.

7. La literatura i la televisió

7.1. La narració literària i la narració televisiva. La televisió com a *contenedor* mediàtic de diversos gèneres, estils, formats i llenguatges. Les condicions de producció i de recepció de la narració televisiva. Les modalitats de la narració televisiva de ficció: la sèrie i el serial. La pel·lícula per a televisió ("Estrenos TV"). El telefilm i les seves variants: la comèdia de situació (*sit-com*): el melodrama, la telenovel·la, el *culebrón* i altres espècies afins, el drama. La narració televisiva documental: dels docudrames als *reality-shows*. El documental televisiu. La influència de la televisió sobre la literatura.

Críteris de treball i d'avaluació

L'assignatura *Literatura i Mitjans de Comunicació Àudio-visuals* es proposa explorar les abundants i complexes relacions que hi ha entre la tradició literària, d'una banda, i els mitjans de comunicació Àudio-visuals, d'una altra. El disseny docent de l'assignatura respon, primer, al seu caràcter introductor i a l'extensió de la matèria que tracta, i després, a la necessitat que els coneixements històrics, teòrics i analítics adquirits per l'estudiant a classe siguin desenvolupats, perfilats i aplicats en un treball de recerca de contrastada utilitat, elaborat en equip i supervisat pel professor. a l'aula i al despatx.

El caràcter i els objectius de *Literatura i Mitjans de Comunicació Àudio-visuals* no són els d'una assignatura pràctica -l'estudiant disposa, al pla d'estudis de la Llicenciatura de Comunicació Àudio-visual, d'un extens ventall d'assignatures de caràcter més tècnic i aplicat- més aviat, la matèria pretén proporcionar a l'estudiant, d'una manera extensa, coneixements de caràcter històric, teòric i analític, que li permetin, d'una banda, comprendre les diverses relacions i interinfluències entre la cultura literària i la cultura àudio-visual i de l'altra, capacitar-lo per estudiar i analitzar comparativament casos concrets d'adaptació o influència. La satisfacció de tots dos propòsits capacitarà l'estudiant per afrontar -amb una base cultural i una competència crítica i analítica sòlides- les futures assignatures de tipus tècnic i aplicat on tindrà ocasió d'iniciar-se en l'escriptura de guions o a la filmació, el muntatge i la postproducció de narracions àudio-visuals.

Tot i que l'estudiant té dret a presentar-se a un examen final, tant les característiques de l'assignatura com la quasi nul·la aptitud dels exàmens per estimular l'aprenentatge i la capacitat de raonament crític aconsellen que l'avaluació es basi en el treball de recerca i d'anàlisi esmentat línies abans.

Bibliografia bàsica

- PEÑA ARDID, C. *Cine y literatura*. Madrid: Cátedra, 1992.
ROLLO MAY. *La necesidad del mito*. Barcelona: Paidós, 1992.
GUBERN, R. *Espejo de fantasmas. De John Travolta a Indiana Jones*. Madrid: Espasa Calpe, 1993.
GUBERN, R. *La mirada opulenta. Exploración de la iconosfera contemporánea*. Barcelona: Gustavo Gili, 1989.
PEREZ, X.; BALLÓ, J. *La llavor immortal*. Barcelona: Empúries, 1994.
MAYER, H. *Historia maldita de la literatura*. Madrid: Taurus.
BÉGUIN, A. *El alma romántica y el sueño*. Madrid: FCE.
CURTIUS, E.R. *Literatura europea y Edad Media latina*. Madrid: Gredos.
FROMM, E. *El lenguaje olvidado*. Buenos Aires: Hachette, 1966.

- PROPP, V. *Las raíces históricas del cuento*. Madrid: Fundamentos.
- BARTHES, R. *Mythologies*. París: Beuil, 1957.
- ELIADE, M. *Mito y realidad*. Barcelona: Labor, 1991.
- ELIADE, M.; COULIANO, I. *Diccionario de las religiones*. Barcelona: Paidós, 1992.
- ELIADE, M. *El mito del eterno retorno*. Madrid: Alianza.
- ELIADE, M. *Lo sagrado y lo profano*. Barcelona: Labor, 1988.
- CALABRESE, O. *La era neobarroca*. Madrid: Cátedra, 1987.
- CLARK, K. *El desnudo*. Madrid: Alianza, 1981.
- CAMPBELL, J. *El héroe de las mil caras. Psicoanálisis del mito*. Mèxic: FCE, 1959.
- CAMPBELL, J. *El poder del mito*. Barcelona: Emecé Editores, 1991.
- CAILLOIS, R. *El mito y el hombre*. Mèxic: FCE, 1993.
- KOLAKOWSKI, L. *La presencia del mito*. Barcelona: Círculo de Lectores, 1994.
- LEVI-STRAUSS, C. *Mito y significado*. Madrid: Alianza, 1994.
- KIRK, G.S. *El mito. Su significado y funciones en la antigüedad y otras culturas*. Barcelona: Paidós, 1985.
- BETTELHEIM, B. *Psicoanálisis de los cuentos de hadas*. Barcelona: Crítica, 1994.
- BORNAY, E. *Las hijas de Lilith*. Madrid: Cátedra, 1990.
- CHEVALIER, J.; GHEERBRANT, A. *Dictionnaire de symboles*. París: Laffont, 1969.
- NORTHROP FRYE. *Anatomía de la crítica*. Caracas: Monte Avila, 1977.
- FRAZER, J.G. *La rama dorada*. Mèxic: FCE, 1956.
- TODOROV, T. *Introduction a la littérature fantastique*. París: Seuil.
- ECO, U. "Cine y literatura: la estructura de la trama" (1962). *La definición del arte*. Barcelona: Martínez Roca, 1970, Pàg. 194-200.
- GIMFERRER, P. *Cine y literatura*. Barcelona: Planeta, 1985.
- COMPANY, J.M. *El trazo de la letra en la imagen. Texto literario y texto fílmico*. Madrid: Cátedra, 1987.
- STEINER, G. *Presencias reales*. Barcelona: Destino, 1991.
- CHATMAN, SEYMOUR. *Historia y discurso. La estructura narrativa en la novela y en el cine*. Madrid: Taurus, 1990.
- DD.AA. *Los escritores frente al cine*. Madrid: Fundamentos, 1981.
- AUMONT, J. i altres. *Estètica del cine. Espacio fílmico, montaje, narración, lenguaje*. Barcelona: Paidós Comunicación, 1989.
- TRUFFAUT, F. *El cine según Hitchcock*. Madrid: Alianza Editorial, 1984.
- LATORRE, J.M. *Los sueños de la palabra*. Barcelona: Laertes, 1992.
- BURCH, N. *El tragaluz del infinito*. Madrid: Cátedra, 1992.
- DD.AA. "Series: cine, TV". *Anàlisi* núm. 9 (1987). Bellaterra: Departament de Periodisme, UAB.
- DI GIROLAMO, C. *Teoría y crítica de la literatura*. Barcelona: Crítica, 1982.
- DI GIROLAMO, C.; BRIOSCHI, F. *Introducción al estudio de la literatura*. Barcelona: Ariel, 1988.
- MARCHESE, A.; FORRADELLAS, J. *Diccionario de retórica, crítica y terminología literaria*. Barcelona: Ariel, 1986.
- VALVERDE, J.M. *La literatura*. Barcelona: Montesinos Editor, 1984.
- SULLA, E. (Ed.) *Poètica de la narració*. Barcelona: Empúries, 1985.
- WELLWK, R.; WARREN, A. *Teoría literaria*. Madrid: Gredos, 1979.
- SEGRE, C. *Principios de análisis del texto literario*. Barcelona: Crítica, 1985.
- FRENZEL, E. *Diccionario de motivos de la literatura universal*. Madrid: Gredos, 1980.

FRENZEL, E. *Diccionario de argumentos de la literatura universal*. Madrid: Gredos, 1976.

BRUNEL, P. (Ed.) *Companion to Literary Myths, Heroes and Archetypes*. Londres i Nova York: Routledge, 1992.

BRUNEL, P. *Dictionnaire des Myths Littéraires*. París: Editions du Rocher, Jean Paul Bertran Editeur, 1988.

AZIZA, C.; OLIVIERI, CL; SCTRICK, R. *Dictionnaire des types et caractères littéraires*. Nathau, 1978.

Dictionnaire des symboles et des thèmes littéraires

Dictionnaire des personnages littéraires

Dictionnaire des situations et fonctions narratives

COMTE, F. *Las grandes figuras mitológicas*. Madrid: Alianza/Ediciones del Prado, 1994.

CHILLON, A. *Literatura i periodisme*. València: Universitat de València/Jaume I de Castelló/Universitat d'Alacant, 1993.

La literatura de fets. Barcelona: Llibres de l'Index, 1994